

Ο Αρκούδος, το πιάνο, ο σκύλος και το βιολί

Δ-ΣΤ

Μέρος 1ο

Καλημέρα παιδιά και χρόνια πολλά! Ελπίζω να περάσατε καλά κατά την διάρκεια των "διακοπών" και να είστε πάνω από όλα εσείς και η οικογένεια σας καλά στην υγεία σας.

Δραστηριότητα 0

Θα ήθελα να σκεφτείτε και να μου πείτε, είτε μέσω μηνύματος στο e-class, είτε, όταν με το καλό επιστρέψουμε στο σχολείο, τι είναι αυτό που σας έλειψε πιο πολύ κατά την διάρκεια της καραντίνας.

Εγώ θα έλεγα ότι μου έχουν λείψει, πέρα από εσάς φυσικά, οι φίλοι μου, που έχω πραγματικά πολύ καιρό να τους δω.

Τα επόμενα δύο μαθήματα βασίζονται πάνω σε ένα παραμύθι του David Litchfield, *Ο Αρκούδος, το πιάνο, ο σκύλος και το βιολί*.¹ Προκειται για ένα παραμύθι που συνδυάζει την φιλία με την μουσική.

Δραστηριότητα 1

Ακούστε το παραμύθι στην εκπομπή "Άκου μια ιστορία". Θα το βρείτε εδώ <https://safeYouTube.net/w/Wlv7>

¹ <https://www.davidlitchfieldillustration.com/about/>

Ο πρωταγωνιστής της ιστορίας, ο Ούγκο, παίζει βιολί. Αν παρατηρήσατε, στην μουσική επένδυση του παραμυθιού, επιλέχθηκαν μουσικά κομμάτια, όπου το **βιολί** έχει πρωταγωνιστικό ρόλο. Τα μουσικά έργα που ακούσατε ανήκουν σε διάφορα μουσικά είδη. Άρα ένα μουσικό όργανο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πολλές και διαφορετικές μουσικές. Μπορεί λοιπόν το βιολί να είναι συνδεδεμένο στην σκέψη μας με την κλασική μουσική, παρόλα αυτά μπορούμε να το συναντήσουμε και στην τζαζ, στην μουσική των τσιγγάνων, στην ιρλανδική μουσική, στην ελληνική παραδοσιακή μουσική και όπου αλλού μπορείτε να φανταστείτε.

Σήμερα λοιπόν θα μιλήσουμε για το βιολί και για διάφορα είδη μουσικής που μπορεί να συναντήσουμε το βιολί.

Στο παραμύθι ακούγονται έργα τόσο από τον χώρο της κλασικής μουσικής, όσο και της τζαζ.

- Tzigane, του Γάλλου ιμπρεσιονιστή συνθέτη, Maurice Ravel
<https://safeYouTube.net/w/Lox7>
- Stardust, από τον τζαζ βιολονίστα Grapelli <https://safeYouTube.net/w/ltx7>
- It's wonderful, των Stuff Smith (βιολί), Dizzy Gillespie (τρομπέτα) και Oscar Peterson (πιάνο) <https://safeYouTube.net/w/32x7>

Το βιολί

Το βιολί ανήκει στην οικογένεια των εγχόρδων. Θεωρείται ο βασιλιάς των οργάνων σε μια συμφωνική ορχήστρα. Τα άλλα όργανα της οικογένειας είναι

- Η βιόλα
- Το βιολοντσέλο
- Το κοντραμπάσο

Κοινό χαρακτηριστικό των τεσσάρων αυτών οργάνων είναι το σχήμα τους, ότι παίζονται με δοξάρι, ότι έχουν τέσσερις χορδές. Το βιολί και η βιόλα στηρίζονται στον αριστερό ώμο του μουσικού, ενώ το βιολοντσέλο και το κοντραμπάσο έχουν ένα μεταλλικό ποδαράκι, που ακουμπάει στο πάτωμα και ο μουσικός κρατά το όργανο ανάμεσα από τα γόνατα του. Οι τέσσερις χορδές του βιολιού, από την πιο χαμηλή προς την ψηλότερη είναι

ΣΟΛ, ΡΕ, ΛΑ, ΜΙ.

Ο ήχος παράγεται καθώς ο μουσικός σέρνει το δοξάρι, που το κρατάει με το δεξί του χέρι, πάνω στις χορδές. Υπάρχουν φυσικά και άλλες τεχνικές, που συμβάλλουν στην παραγωγή άλλων ηχοχρωμάτων. Μερικές από τις πιο γνωστές τεχνικές είναι:

- Pizzicato (πιτσικάτο): ο μουσικός τσιμπάει την χορδή με το δάχτυλο.
<https://safeYouTube.net/w/nbx7>
- Con legno (Κον λένιο): ο μουσικός σέρνει ή χτυπάει (con legno battuto) το δοξάρι πάνω στις χορδές, αλλά χρησιμοποιεί την ξύλινη πλευρά και όχι την πλευρά που βρίσκονται τεντωμένες οι τρίχες. <https://safeYouTube.net/w/rVw7> (στην εισαγωγή του έργου χρησιμοποιείται αυτή η τεχνική, φαίνεται για λίγο στο 0:15-0:17)
- Tremolo (τρέμολο): ο μουσικός παίζει με ένα μικρό τμήμα του δοξαριού, το οποίο κουνάει πολύ γρήγορα πάνω κάτω. <https://safeYouTube.net/w/K3bA> (ηχογράφιση για το soundtrack ταινίας Iron Man 3. Στην αρχή τα έγχορδα έχουν μια πολύ γρήγορη κίνηση στο δοξάρι τους. Αυτό είναι το tremolo).
- Flautato (φλαουτάτο): ο μουσικός κινεί το δοξάρι με μεγάλη ταχύτητα, ενώ ταυτόχρονα πατάει πολύ ελαφρά τις χορδές με τα δάχτυλα του αριστερού του χεριού. Το αποτέλεσμα είναι ένας πολύ αιθέριος, λεπτός, αλλά όχι διαπεραστικός ήχος.
<https://safeYouTube.net/w/ENw7> (2:07-3:10)

3

Fun but still important facts⁴

- Το πρώτο βιολί κατασκευάστηκε στις αρχές του 16ου αιώνα, από τον Andrea Amati. Άρα το βιολί συμπληρώνει περίπου 500 χρόνια ζωής.
- Οι πιο διάσημοι κατασκευαστές βιολιών, ο Antonio Stradivari και ο Guarneri, είναι Ιταλοί, και μάλιστα από την ίδια περιοχή, την Κρεμόνα.
- Το πιο ακριβό βιολί, είναι ένα βιολί του 1721, που κατασκευάστηκε από τον Stradivari, γνωστό ως Lady Blunt. Μετά από 30 χρόνια, που το είχε στην κατοχή της, το πούλησε σε δημοπρασία για φιλανθρωπικό σκοπό έναντι του ποσού των 9.3 εκατομμυρίων δολαρίων!!
- Το μεγαλύτερο βιολί, που μπορεί να παιχτεί, κατασκευάστηκε στην Γερμανία και είναι 4.27 μέτρα το ύψος του και 5.22 μέτρα το πλάτος του. <https://safeYouTube.net/w/vOx7>
Το μικρότερο βιολί, το οποίο όμως δεν είναι σίγουρο αν μπορεί να παιχτεί ή όχι, έχει μέγεθος μόλις 37 χιλιοστά.

³ <https://www.allnewton.org/string-family>, ανάκτηση από το διαδίκτυο, 20/04/2020

⁴ Πηγή: <https://violinio.com/violin-facts/>, ανάκτηση από το διαδίκτυο, 20/4/2020

- Ένας από τους πιο γνωστούς βιολονιστές παγκοσμίως είναι και ο Λεωνίδας Καβάκος.
- Τέλος, είναι γνωστά τα οφέλη της εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου για την ανάπτυξη του εγκεφάλου. Όσοι δε παίζουν κάποιο έγχορδο όργανο, αναπτύσσουν ιδιαιτέρως τον συντονισμό μεταξύ της δεξιάς και αριστερής πλευράς του σώματος τους.

Δραστηριότητα 2

Ακροστιχίδα

1. _ _ _ _ _
2. _ _ _ _ _
3. _ _ _ _ _
4. _ _ _ _ _
5. _ _ _ _ _
6. _ _ _ _ _

1. Το τραγούδι *Μήλο μου κόκκινο* είναι σε μέτρο _____ όγδοα (τίπιτι - τίπι - τίπι).
2. Η μουσική ένδειξη **Allegro**, στα ελληνικά σημαίνει _____.⁵
3. Το βιολί έχει τέσσερις _____.
4. Μια _____ έχει πολλά βιολιά.
5. Η μουσική φόρμα **ΑΒΑΓΑΔ** ονομάζεται _____.⁶
6. Ο βιολονίστας για να παίξει **Tremolo** κάνει μια μικρή, επαναλαμβανόμενη, γρήγορη κίνηση με το _____ του πάνω στις χορδές.
7. Ο πρώτος κατασκευαστής βιολιών θεωρείται ο Ιταλός Andrea _____.⁷

ΚΑΘΕΤΑ

Το βιολί, η βιόλα, το βιολοντσέλο και το κοντραμπάσο ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Είναι όλα _____.

Δραστηριότητα 3

Σήμερα, όπως καταλάβατε, κυριαρχεί το βιολί. Ύστερα από όλες αυτές τις ακροάσεις, που και τις μισές να ακούσατε, θα είμαι πολύ ευχαριστημένη, θέλω να κάνετε το εξής.

Κάποια στιγμή λέει μια πολύ σπουδαία φράση στο παραμύθι

Γιατί η αληθινή φιλία, όπως και η καλή μουσική, είναι παντοτινή.

Θέλω λοιπόν να φέρετε στο μυαλό σας τον αγαπημένο σας φίλο, αυτόν που σας λείπει πολύ η παρέα του και η παρουσία του, και να σκεφτείτε πιο τραγούδι ή μουσικό κομμάτι θα του αφιερώνατε και γιατί. Περιμένω τις απαντήσεις σας στο e-class είτε από κοντά, όταν

⁵ Βοήθεια 1: το Allegro αφορά την ταχύτητα. Είχαμε μιλήσει για αυτό, όταν κάναμε το κομμάτι του E. Grieg, *The hall of the mountain king* (το παλάτι του βασιλιά των ξωτικών)

⁶ Βοήθεια 2: Δείτε το προηγούμενο μάθημα. Η Άνοιξη του Βιβάλντι έχει τέτοια φόρμα.

⁷ Βοήθεια 3: Έζησε στην Κρεμόνα, όπως και ο Antonio Stradivari, τον 16ο αι. μ.Χ.

επιστρέψουμε.

Στους δικούς μου πιο αγαπημένους φίλους αφιερώνω το τραγούδι **Roads** των **Portishead**, με την ευχή οι δρόμοι μας να διασταυρώνονται πιο συχνά.

<https://safeYouTube.net/w/Smy7>

Θα συνεχίσουμε και την επόμενη εβδομάδα έχοντας και πάλι ως αφηγηρία την ιστορία του Litchfield, *Ο Αρκούδος, το πιάνο, ο σκύλος και το βιολί*. Μέχρι τότε να προσέχετε και ...

Καλές ακροάσεις

Ελένη Μουσικός